

Ks. STANISŁAW PIECH (*Kraków*)

DOCENCI WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO

W XIX wieku w uniwersytetach niemieckich i austriackich po wprowadzeniu instytucji docentów prywatnych zwyczajną drogą do katedry stała się habilitacja. O docentach prywatnych na Uniwersytecie Jagiellońskim pisały już K. Michalewska¹ i U. Perkowska², ograniczając się jednak tylko do okresu 1848—1920. Nie mamy dotąd żadnego osobnego opracowania o docentach Wydziału Teologicznego UJ, zwłaszcza mało znany pozostaje okres międzywojenny. Niniejszy artykuł, będący próbą całościowego przedstawienia tego zagadnienia, stara się wypełnić tę lukę. Ze względu jednak na ograniczone jego rozmiary pominięto w nim całkowicie habilitacje, które nie uzyskały zatwierdzenia ministerialnego do końca działalności fakultetu w strukturach UJ. Habilitacje te wymagają bowiem osobnego, szczegółowego omówienia.

DOCENTURA I ZASADY POSTĘPOWANIA HABILITACYJNEGO

Instytucja docentów prywatnych rozwinęła się w uniwersytetach niemieckich na początku ubiegłego stulecia. Wyrosła na gruncie przygotowanym przez XVIII-wieczne wysiłki wokół reformy tych szkół i przyczyniła się do znacznego podniesienia ich poziomu naukowego. Statut Uniwersytetu Berlińskiego z 1816 r. określił ogólne zasady postępowania habilitacyjnego oraz prawa i obowiązki docentów prywatnych, które zostały przyjęte we wszystkich uniwersytetach niemieckich. Docentury, chociaż były bezpłatne, stały się wkrótce szkołą przyszłych kadr profesorskich. Habilitacja była bowiem warunkiem uzyskania katedry. Tylko wybitnego i znanego uczonego zwalniano od tego wymogu³.

¹ K. Michalewska, *Habilitacje na Uniwersytecie Jagiellońskim 1848—1918*, [w:] *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne* 71, Kraków 1963, z. 12 s. 79—134.

² U. Perkowska, *Kształtowanie się zespołu naukowego w Uniwersytecie Jagiellońskim (1860—1920)*, Wrocław 1975.

³ A. Busch, *Die Geschichte des Privatdozenten*, Stuttgart 1959, s. 12—23; K. Michalewska, jw., s. 79—87.

W krajach monarchii austriackiej do 1848 r. instytucja docentów prywatnych była zupełnie nieznaną. Wprowadził ją dopiero minister wyznań i oświaty Leon hr. Thun, który dnia 9 lipca 1848 r. wydał tymczasowe rozporządzenie w sprawie stanowisk „prywatnych nauczycieli”, czyli tzw. docentów. W kilka miesięcy później dnia 19 grudnia 1848 r. Ministerstwo Wyznań i Oświaty (WiO) ogłosiło zasady postępowania habilitacyjnego, które obowiązywały aż do 1888 r.

Do uzyskania stanowiska docenta prywatnego wymagano: posiadania stopnia doktorskiego, przedłożenia życiorysu, programu zamierzonych wykładów i drukowanej (względnie pozostającej w rękopisie) rozprawy. Po przyjęciu rozprawy kandydat odbywał kolokwium w obecności Rady Wydziału. Przedmiotem dyskusji były zagadnienia omówione w rozprawie. Habilitant wygłaszał następnie próbny wykład. Na podstawie pomyślnej oceny rozprawy, kolokwium i próbnego wykładu Rada Wydziału przedstawiała kandydata do zatwierdzenia przez Ministerstwo WiO. Rada ta mogła zwalniać od obowiązku habilitacji osoby szeroko znane z osiągnięć naukowych, żądając jedynie przedstawienia ich dzieł⁴.

Docentury w uniwersytetach austriackich, podobnie jak w niemieckich, były bezpłatne, ale zgodnie z obowiązującymi przepisami docenci pobierali opłaty za wykłady od swoich słuchaczy. Na równi z profesorami zwyczajnymi mieli oni prawo wydawania świadectw z wysłuchanych wykładów wraz z ocenami egzaminów⁵.

W porównaniu z Uniwersytetem Wiedeńskim, na którym już w 1848 r. zatwierdzono sześć habilitacji⁶, na uniwersytecie w Krakowie pierwsi docenci pojawili się dopiero w 1863 r. Do tego bowiem czasu Ministerstwo WiO odmawiało zatwierdzenia habilitacji przeprowadzanych w Krakowie. Zmiana stanowiska Wiednia nastąpiła dopiero na skutek energicznej akcji rektora UJ Józefa Dietla. Na łamach krakowskiego „Czasu” z dnia 31 października 1861 r. wystąpił on z obszernym artykułem: *O instytucji docentów w ogóle, a szczególnie w Uniwersytecie Jagiellońskim*. W rozwoju tej instytucji, będącej „najpewniejszym i najtańszym sposobem, bogatą szkołą czyli seminarium dla przyszłych profesorów”, dostrzegął on wielką szansę podniesienia poziomu naukowego uniwersytetu. „Zmusza ona profesorów — pisał — do wytężonej pracowitości, by się utrzymać na szczycie nauki i nie dać się ubiec docentom. Zachęca zaś docentów do wzajemnych usiłowań, by wyrównać profesorom i zjednać sobie jak największą liczbę słuchaczy. W instytucji docentów nauka zyskuje rozlicznych reprezentantów, rozgałęzia się bowiem w coraz bardziej różnych kierunkach” J. Dietlowi zależało szczególnie na pozyskaniu

⁴ *Sammlung der für die österreichischen Universitäten gültigen Gesetze und Verordnungen*, redigiert von G. Thaa, Wien 1871, nr 91.

⁵ Tamże, nr 92; A. Busch, jw., s. 21—22.

⁶ *Geschichte der Wiener Universität von 1848 bis 1898*, Wien 1898, s. 32, 270.

docentów do wykładu dyscyplin pomijanych dotąd w uniwersyteckim programie studiów. Na każdym fakultecie wyliczał po kilka takich przedmiotów, które zamierzał powierzyć docentom. Na Wydziale Teologicznym wymieniał: historię literatury kościelnej ze szczególnym uwzględnieniem dziejów Kościoła polskiego, ustawodawstwo synodalne i estetykę chrześcijańską. Rektor oświadczał, że każdy docent „jest pożądanym i chętnie do grona nauczających przyjętym zostanie, skoro tylko przepisaną habilitację uzyska”⁷

Pierwszym docentem prywatnym na UJ został Fryderyk Zoll, habilitowany dnia 9 kwietnia 1862 r. w zakresie prawa rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji. Na Wydziale Teologicznym pierwszym docentem był ks. Jan Drożdżewicz, który dnia 24 kwietnia 1867 r. uzyskał *veniam legendi* w zakresie patrystyki.

Nowe gałęzie wiedzy, powstające seminaria naukowe, wzrastająca liczba młodzieży akademickiej oraz duże trudności związane z ustanawianiem nowych katedr, stwarzały szczególne zapotrzebowanie na docentów. W tych warunkach rozporządzeniem Ministerstwa WiO z 11 lutego 1888 r. dokonano modyfikacji dotychczas obowiązujących przepisów habilitacyjnych z 1848 r. Od kandydata na docenta wymagano odtąd przedłożenia wraz z życiorysem i programem wykładów rozprawy drukowanej, wykazującej się samodzielnym rozwiązywaniem problemów naukowych z obranego zakresu wiedzy, z którego chciał uzyskać *veniam legendi*. Do oceny pracy habilitacyjnej powoływano fachową komisję. Po jej pozytywnej opinii odbywało się kolokwium, które przeprowadzali recenzenci, z tym jednak, że każdy profesor mógł zadawać pytania. Dyskusja obejmowała cały zakres wiedzy z odnośnego przedmiotu. Po pomyślnie złożonym kolokwium kandydat wygłaszał próbny wykład w obecności Rady Wydziału na jeden z trzech podanych przez siebie tematów. Uchwała kolegium profesorów o przyznaniu mu *veniam legendi* podlegała zatwierdzeniu Ministerstwa WiO⁸. Habilitacje na wydziałach teologicznych były zawsze zatwierdzane dopiero po uzyskaniu zgody biskupa diecezji, na terenie której znajdowała się uczelnia. W Polsce Odrodzonej w ustawach o szkołach akademickich z 13 lipca 1920 r.⁹ i 15 marca 1933 r.¹⁰, w Statucie Uniwersytetu Jagiellońskiego z 1925 r.¹¹ oraz w rozporządzeniu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

⁷ J. Dietl, *O instytucji docentów w ogóle, a szczególnie w Uniwersytecie Jagiellońskim*, „Czas” 14:1861 nr 251 s. 1—2 (z 31 X 1861).

⁸ *Die österreichischen Universitätsgesetze*, herausgegeben von L. Beck von Mannagetta und C. von Kelle, Wien 1906, nr 187; H. Zschokke, *Die theologischen Studium und Anstalten der katholischen Kirche in Österreich*, Wien und Leipzig 1894, s. 138—140.

⁹ „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego” (WRiOP) 3:1920 poz. 134.

¹⁰ Tamże, 16:1933 poz. 86.

¹¹ *Statut Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1925, § 52—67.

(WRiOP) z dnia 21 kwietnia 1936 r.¹² w oparciu o omówione wyżej wzorce austriacko-niemieckie szczegółowo określono sposób postępowania habilitacyjnego.

Każda rada wydziału mogła przeprowadzać habilitację, ale tylko w zakresie nauki reprezentowanej przez jedną z katedr danego fakultetu. Kandydat pragnący się habilitować winien był wnieść na ręce dziekana podanie do rady tego wydziału, na którym chciał uzyskać prawo wykładania. Do podania należało dołączyć życiorys, dokumenty osobiste, spis wszystkich opublikowanych dotychczas prac naukowych wraz z ich odbitkami oraz trzy egzemplarze ogłoszonej drukiem rozprawy habilitacyjnej. Warunkiem dopuszczenia do habilitacji było posiadanie doktoratu. Od obowiązku wykazania się tym stopniem mogli być zwolnieni jedynie wybitni fachowcy, a wyjątkowo także wyróżniający się badacze naukowci. Przed rozpatrzeniem kwalifikacji naukowych kandydata rada wydziału oceniała jego walory osobiste. Po pomyślnym wyniku głosowania nad kwalifikacjami osobistymi otwierano przewód kwalifikacyjny, który podobnie jak w okresie galicyjskim składał się z trzech kolejno następujących po sobie aktów.

Rada wydziału wybierała dwóch, a od 1936 r. trzech recenzentów, którzy oceniali rozprawę habilitacyjną. Praca ta wydrukowana w języku polskim lub języku wykładowym danej dyscypliny miała stanowić istotny postęp wiedzy i świadczyć o samodzielności naukowego myślenia autora oraz znajomości literatury przedmiotu. Za rozprawę habilitacyjną nie mogła być uznana praca doktorska lub jej przeróbka. Na podstawie pomyślniej oceny rozprawy oraz całości dorobku naukowego dopuszczano kandydata do dyskusji habilitacyjnej, która mogła obejmować nie tylko temat pracy lecz także całość wiedzy z odnośnego przedmiotu. W kolokwium oprócz recenzentów mogli brać udział wszyscy członkowie rady wydziału. Jeżeli referenci byli zaproszeni z innych wydziałów lub szkół akademickich, brali oni również udział w dyskusji. Kolejnym etapem przewodu habilitacyjnego był wykład na temat zatwierdzony przez radę wydziału spośród trzech, a od 1936 r. dwóch zgłoszonych przez kandydata. Celem wykładu wygłoszonego wobec członków rady wydziału było stwierdzenie posiadania przez habilitanta umiejętności zwięzłego i jasnego przedstawiania zagadnień naukowych.

W razie niepomyślniej oceny rozprawy lub kolokwium upadała możliwość dalszego prowadzenia przewodu habilitacyjnego. W wypadku nieudanego wykładu rada wydziału mogła przyzwolić na wygłoszenie innej prelekcji. Uchwała rady wydziału nadająca kandydatowi prawo wykładania w określonym zakresie wiedzy, po przyjęciu jej przez senat, podlegała zatwierdzeniu przez Ministerstwo WRiOP¹³

¹² „Dz. Urz. Min. WRiOP” 19:1936 poz. 58.

¹³ „Dz. Urz. Min. WRiOP” 3:1920 poz. 134; 19:1936 poz. 58; 21:1938 poz. 4.

Podobnie jak w okresie galicyjskim, zatwierdzenie ministerialne na Wydziale Teologicznym następowało po pisemnym wyrażeniu zgody miejscowego biskupa diecezjalnego, który udzielał przyszłemu docentowi misji kanonicznej. Ministerstwo WRiOP zarządziło w 1926 r., aby to zezwolenie było mu przesyłane razem z aktami habilitacyjnymi¹⁴

Docentowi, który nie uczył przez cały rok akademicki (od 1933 r. przez dwa lata), wygasało prawo wykładania i tracił tytuł docenta, chyba że otrzymał urlop od ministerstwa. Prawo to jednak mogło mu być przywrócone uchwałą rady wydziału, bez powtórnej habilitacji. Zakres prawa wykładania mógł być decyzją rady wydziału, zatwierdzonej przez ministerstwo, rozszerzony na inną dziedzinę nauki. Podstawą tego rozszerzenia mogła być tylko działalność naukowa w danej dziedzinie wiedzy. Prawo wykładania nadane w jednej z polskich szkół akademickich mogło być uznane za ważne w innej na podstawie uchwały rady odpowiedniego wydziału. Można było je zatem przenieść do innej uczelni. Uchwała taka wymagała jedynie zatwierdzenia senatu i powiadomienia Ministerstwa WRiOP¹⁵.

DOCENCI OKRESU GALICYJSKIEGO

W latach 1867—1918 na Wydziale Teologicznym Wszechnicy Jagiellońskiej habilitowało się zaledwie 12 księży. Habilitacja bowiem ze względu na zbyt skromne uposażenie docenta prywatnego i niejednokrotnie odległe spełnienie marzenia o profesurze nie była atrakcyjna wśród duchowieństwa. Dążyli do niej głównie doktorzy teologii mający już zapewnione źródło utrzymania, zwłaszcza niektórzy zdolni i ambitni etatowi katecheci szkolni i penitencjarze. Do 1918 r. uniwersytecką *veniam legendi* uzyskało pięciu aktualnych katechetów i trzech penitencjarzy. Katechetami w szkołach krakowskich byli księża: E. Skrochowski (Wyższa Szkoła Realna), J. Bilczewski (Gimnazjum św. Anny), C. Wądolny (Seminarium Nauczycielskie Żeńskie)¹⁶ i F. Gołba (Gimnazjum św. Jacka)¹⁷. Ks. Z. Lenkiewicz był katechetą gimnazjalnym we Lwowie¹⁸. Penitencjarzami w kościele Mariackim byli księża: J. Drożdżewicz, J. Fijałek i J. Korzonkiewicz¹⁹. Pięciu habilitowanych było już wcześniej związanych z Wydziałem Teologicznym UJ przez swoje wykłady zastępcze. Byli to

¹⁴ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (AUJ) WT II 52: MIN WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa I 1926.

¹⁵ „Dz. Urz. Min. WRiOP” 3:1920 poz. 134; 21:1938 poz. 4.

¹⁶ *Elenchus venerabilis cleri tam saecularis quam regularis dioeceseos Cracoviensis S. Sedi Apostolicae immediate subjectae pro Anno Domini 1890*, s. 18; 1891, s. 18—19; 1895, s. 26.

¹⁷ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (AKMK), Pers. A 210: Tabela służbowa.

¹⁸ *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis Leopoltanae rit. lat. pro AD 1879*, [Lwów] 1880, s. 128.

¹⁹ *Elenchus [...] partis dioeceseos Cracoviensis Imperio Caesareo-Austriaco in civilibus subiectae Anno Salutis 1867*, s. 15; *Elenchus [...] dioeceseos Cracoviensis 1894*, s. 41; 1911, s. 27.

księży: J. Drożdżewicz (teologia fundamentalna, dogmatyka szczegółowa, Pismo św. Starego Testamentu (ST) i języki wschodnie)²⁰, J. Fijałek (historia Kościoła)²¹, J. Korzonkiewicz (Pismo św. ST i języki orientalne)²², C. Wądolny, S. Zegarliński (teologia moralna)²³, K. Michalski CM (filozofia chrześcijańska)²⁴. Ks. J. Kaczmarczyk był wicedyrektorem krakowskiego Seminarium Duchownego²⁵. Ks. E. Skrochowski w 1885 r. uczył tam historii sztuki kościelnej nie wykładanej wówczas na Wydziale²⁶. Ks. Z. Lenkiewicz był adiunktem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Lwowskiego i suplentem teologii moralnej²⁷.

Imienny wykaz wszystkich docentów habilitowanych na Wydziale Teologicznym UJ wraz z latami ramowymi ich życia, pełnymi datami zatwierdzeń ministerialnych, tytułami rozpraw i zakresem specjalizacji przedstawiono w załączonej tabeli. Dziewięciu spośród habilitowanych w tym okresie pozostało w fakultecie krakowskim. Jakie były ich dalsze losy?

Ks. Jan Drożdżewicz, habilitowany w 1867 r. w zakresie patrologii, został w 1869 r. profesorem nadzwyczajnym tej dyscypliny, którą wykładał w latach 1867—1880. W 1872 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego studium biblijnego ST i języków orientalnych. Dwukrotnie pełnił obowiązki dziekana Wydziału (1876/77, 1879/80). Był proboszczem parafii św. Mikołaja w Krakowie (od 1871 r.) i kanonikiem kapituły katedralnej z patronatu uniwersyteckiego (od 1873 r.)²⁸.

Ks. Zygmunt Lenkiewicz po habilitacji w 1880 r. w zakresie teologii moralnej był w latach 1881—1891 profesorem zwyczajnym tej nauki. Dwukrotnie był dziekanem Wydziału (1882/83, 1886/87). Mianowany kanonikiem gremialnym lwowskiej kapituły metropolitalnej powrócił do Lwowa, skąd przybył. W 1812 r. został dziekanem infułatem tej kapituły i wikariuszem generalnym archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego, a także rektorem Seminarium Duchownego²⁹

²⁰ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (AGAD), Min. WiO 44 u: Namiestnictwo Galicyjskie do Min. Wyznań i Oświaty (WiO), Lwów 8 IX 1882.

²¹ AUJ S II 619: ks. J. Fijałek, *Curriculum vitae*.

²² AUJ WT II 60: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 18 XII 1908.

²³ AUJ WT II 66: ks. C. Wądolny do Wydz. Teol. UJ, Kraków 28 IV 1896; ks. S. Zegarliński, *Życiorys*.

²⁴ Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN), Min. WRiOP 4359: Zaświadczenie dziekana Wydz. Teol. UJ ks. J. Kaczmarczyka, Kraków 8 XI 1920.

²⁵ AUS S II 619: Karta indywidualna ks. J. Kaczmarczyka.

²⁶ S. Starzyński, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego 1869—1894*, [w:] L. Finkel, S. Starzyński, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, cz. 2, Lwów 1894, s. 186.

²⁷ AGAD Min. WiO 44u: kolegium Profesorów Wydz. Teol. UJ do Min. WiO, Kraków 16 II 1881.

²⁸ Tamże, Namiestnictwo Galicyjskie do Min. WiO, Lwów 8 IX 1882; J. Archutowski, *Drożdżewicz Jan*, [w:] *Polski słownik biograficzny* (PSB) t. 5 s. 396.

²⁹ AUJ WT II 66: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 28 V 1881; C. Lechicki, *Lenkiewicz Zygmunt*, [w:] PSB t. 17 s. 59—60.

Ks. Czesław Wądolny był w latach 1892—1896 supletem teologii moralnej. Habilitował się w zakresie tej dyscypliny w 1895 r. Kanonik kapituły katedralnej (od 1901 r.) był (od 1918 r.) archiprezbiterem infułatem kościoła Mariackiego w Krakowie³⁰.

Ks. Franciszek Gabryl otrzymał w 1896 r. *veniam legendi* z zakresu teologii fundamentalnej i filozofii chrześcijańskiej. W 1898 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w 1902 r. zwyczajnym obydwóch dyscyplin. Łączenie ich w jednej katedrze było praktykowane w uniwersytetach monarchii austriackiej. Tak samo było na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Ks. F. Gabryl trzykrotnie pełnił urząd dziekana fakultetu (1902/03, 1905/06, 1910/11). W roku akademickim 1907/08 był rektorem UJ³¹.

Ks. Franciszek Gołba, który w 1902 r. został habilitowany w zakresie egzegezy Pisma Św. ST i języka hebrajskiego, uczył na Wydziale języków orientalnych. Ministerstwo Wyznań i Oświaty w 1909 r. rozciągnęło bowiem zakres jego habilitacji na wszystkie języki wschodnie. Równocześnie był katechetą Gimnazjum św. Jacka w Krakowie. W 1921 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego UJ³².

Ks. Józef Kaczmarczyk, habilitowany w 1903 r. w zakresie introdukcji biblijnej Nowego Testamentu (NT), został w 1910 r. profesorem nadzwyczajnym, a w 1917 r. zwyczajnym. Był czterokrotnym dziekanem Wydziału (1918/19, 1920/21, 1927/28, 1930/31)³³.

Ks. Jan Korzonkiewicz był w latach 1917—1919 profesorem nadzwyczajnym studium biblijnego ST, z zakresu którego habilitował się w 1911 r. Pełnił także obowiązki rektora krakowskiego Seminarium Duchownego (1915—1920). Był kanonikiem gremialnym kapituły wawelskiej i proboszczem parafii katedralnej³⁴.

Ks. Stanisław Zegarliński, habilitowany w 1914 r. w zakresie teologii moralnej, został w 1917 r. profesorem nadzwyczajnym tej dyscypliny³⁵.

³⁰ AKMK Wydz. Teol. 1890—1928: Ordynariat Książęco-Biskupi do Namiestnictwa, Kraków 31 VII 1896 (brulion); WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 3 VII 1895; M. Jagosz, *Wądolny Czesław*, [w:] *Słownik polskich teologów katolickich* (SPTK) t. 7 s. 380.

³¹ AUJ WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 11 II 1896; WT 67: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 19 I 1898, 30 I 1902; A. Usowicz, *Gabryl Franciszek*, [w:] PSB t. 7 s. 193—194.

³² AUJ WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 22 X 1902; S II 619: Wykaz służby; Min. WRiOP do ks. F. Gołby, Warszawa 14 V 1921 (kopia); AGAD Min. WiO 44u: Dziekanat Wydz. Teol. UJ do Min. WiO, Kraków 24 XI 1909; F. Bielenin, *Gołba Franciszek*, [w:] PSB t. 8 s. 245.

³³ AKMK Wydz. Teol. 1890—1928: Namiestnictwo do Książęco-Biskupiego Ordynariatu, Lwów 6 XII 1910; AGAD Min. WiO 44u: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 15 II 1917 (brulion); J. Zieliński, *Kaczmarczyk Józef*, [w:] PSB t. 11 s. 382—383.

³⁴ AUJ WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 30 IX 1911; S II 619: Wykaz służby; C. Lechicki, *Korzonkiewicz Jan*, [w:] PSB t. 14 s. 181—182.

³⁵ AUJ WT II 66: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 11 XII 1917; K. Gabryel, *Zegarliński Stanisław*, [w:] SPTK t. 4 s. 538.

Ks. Konstanty Michalski CM *veniam legendi* z zakresu filozofii chrześcijańskiej uzyskał w 1918 r. Profesorem nadzwyczajnym został w 1919 r., a zwyczajnym w 1921 r. Położył wielkie zasługi na polu historii filozofii średniowiecznej. Czterokrotnie był dziekanem Wydziału (1823/24, 1928/29, 1935/36, 1936/37). W roku akad. 1931/32 piastował godność rektora UJ³⁶.

Trzech habilitowanych w tym zakresie docentów zasililo kadre Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Lwowskiego. Wydział krakowski, chociaż habilitował ich z myślą o własnym rozwoju, to jednak wspomniałomyślnie pośpieszył z pomocą kadrową bratniemu fakultetowi. Ks. Eustachy Skrochowski, który po habilitacji w 1889 r. z zakresu historii i estetyki liturgii chrześcijańskiej zaledwie przez dwa semestry wykładał historię sztuki kościelnej na Wydziale krakowskim, został w 1891 r. mianowany profesorem zwyczajnym historii Kościoła we Lwowie³⁷. W tym samym roku sługa Boży ks. Józef Bilczewski, który od 1890 r. posiadał *veniam legendi* z teologii fundamentalnej, otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego dogmatyki szczegółowej na fakultecie lwowskim. W 1893 r. został tam profesorem zwyczajnym. Był rektorem Uniwersytetu Lwowskiego (1900/01). W 1901 r. został arcybiskupem metropolitą lwowskim obrz. łac.³⁸ Ks. Jan Fijałek, od trzech lat zastępczo wykładający dogmatykę fundamentalną, a habilitowany w 1894 r. w zakresie historii Kościoła, został w 1896 r. mianowany profesorem nadzwyczajnym historii kościelnej na Uniwersytecie Lwowskim. Był tam dziekanem Wydziału (1901/02) i rektorem Uniwersytetu (1903/04). W 1912 r. wrócił do Krakowa mianowany profesorem zwyczajnym historii Kościoła w UJ. W roku akad. 1914/15 pełnił obowiązki dziekana Wydziału. W 1926 r. został kanonikiem krakowskiej kapituły katedralnej z kolacji uniwersyteckiej. Znany ze swojej rozległej gruntownej wiedzy i głębi umysłu badawczego wysoko wyniósł polską historiografię kościelną³⁹.

³⁶ AUJ S II 619: Min. WRiOP do grona profesorów Wydz. Teol. UJ, Warszawa 27 VI 1919; A. Usowicz, K. Kłósak, *Książka Konstanty Michalski (1879—1949)*, Kraków 1949, s. 30—41; A. Przymusiąła, *Michalski Konstanty*, [w:] PSB t. 20, s. 592—595.

³⁷ AUJ WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Kraków 12 X 1889; WT II 62: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 21 I 1891; T. Długosz, *Rzut oka na dzieje lwowskiego Wydziału Teologicznego*, [w:] *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918—1933*, Lwów 1934, s. 20; B. Micewski, *Skrochowski Eustachy*, [w:] SPTK t. 4 s. 98—99.

³⁸ AUJ WT II 62: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 21 I 1891; K. Lewicki, *Habilitacja ks. Józefa Bilczewskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim w r. 1890*, „Nasza Przyszłość” (NP) 36:1971 s. 261—270; *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego 1891/92*, Kraków 1892 s. 13; S. Szurek, *Bilczewski Józef*, [w:] PSB t. 2 s. 94—95.

³⁹ AUJ S II 619: ks. J. Fijałek, *Curriculum vitae*; WT II 62: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Wiedeń 9 XI 1912; W. Semkowicz, *Fijałek Jan Nepomucen*, [w:] PSB t. 6 s. 441—443; A. Vetulani, *Ks. Jan Fijałek — historyk Kościoła polskiego*, „Analecta Cracoviesia” 2:1970 s. 427—446.

Wydział dążył z jednej strony do zapewnienia sobie docentów wykładanych już dyscyplin. Z drugiej strony starał się o przygotowanie wykwalifikowanych sił do wprowadzenia u siebie wykładów nauk dotychczas nie będących w programie studiów. Wyrazem tej tendencji były habilitacje z zakresu patrologii oraz historii i estetyki liturgii chrześcijańskiej.

W okresie galicyjskim w UJ przeprowadzono 267 habilitacji. Na Wydziale Filozoficznym docentami zostały 123 osoby, na Wydziale Lekarskim 82, na Wydziale Prawa i Administracji 50 i tylko 12 na Wydziale Teologicznym; stanowiło to zaledwie 4,5% ogółu habilitowanych w Uniwersytecie⁴⁰

Co wpłynęło na tak znikomą, w porównaniu z pozostałymi fakultetami, liczbę habilitacji na Wydziale Teologicznym? Zaważyło na tym zawieszenie Wydziałowi w latach 1847—1880 przez władze austriackie prawa nadawania stopni doktorskich, co opóźniło pierwsze habilitacje. Nie bez znaczenia były szczególne uwarunkowania fakultetu teologicznego. Liczebnie najmniejszy na Uniwersytecie, kształcił wyłącznie młodzież duchowną przede wszystkim w aspekcie duszpasterstwa, nie pomijając jednak swoich zadań badawczo-naukowych, chociaż względy praktyczno-teologiczne zdawały się przeważać. Duże były bowiem potrzeby duszpasterskie, za którymi nie nadążała liczba księży. Specyfiką fakultetów teologicznych w uniwersytetach państwowych było uzależnienie obsady katedr i zatwierdzeń habilitacji od zgody miejscowego biskupa diecezjalnego. Na tym tle dochodziło niejednokrotnie do nieporozumień, a nawet konfliktów pomiędzy Radą Wydziału i biskupem krakowskim, czego wyraźne echa można dostrzec w omówionym poniżej memoriale ks. J. Fijałka.

KS. JANA FIJAŁKA RZECZ O DOCENTACH TEOLOGII

Akcję mającą na celu pomnożenie liczby habilitacji na Wydziale Teologicznym UJ, zainicjował ks. Jan Fijałek, który opracował obszerny memoriał, zatytułowany: *Rzecz o docentach teologii* zreferowany i przyjęty przez profesorów teologii na nadzwyczajnej sesji w dniu 1 marca 1918 r. „Sprawa przysposabiania i tworzenia docentów prywatnych w naszym fakultecie — pisał ks. J. Fijałek — była i jest jedną z potrzeb jego najważniejszych, wprost podstawową, bo warunkiem bytu uniwersyteckiego tegoż fakultetu, postulatem zasadniczym pomyślnego jego rozwoju, który rozstrzyga o znaczeniu jego naukowym na przyszłość najbliższą i dalszą. Ilość i jakość docentów prywatnych świadczy o ciągłości i żywotności naukowej fakultetu, gdyż w nich i przez nich kolegium profesorów odradza się, podnosi i wzrasta; natomiast brak ich, a brak zupełny, który jest objawem chronicznym

⁴⁰ K. Michalewska, jw., s. 92—126.

w naszym fakultecie, obniża znaczenie jego naukowe, sprowadza w nim za-
stój i martwość, utrudnia a nawet uniemożliwia spełnienie zadania do jakie-
go jest powołany” Zadanie to było podwójne: praktyczno-zawodowe i nau-
kowo-badawcze. Wydział bowiem z jednej strony przygotowywał kadry dla
duszpasterstwa parafialnego i katechizacji w szkołach ludowych i średnich
i na tym odcinku spełniał te same zadania co diecezjalne seminaria duchow-
ne. Z drugiej jednak strony właściwością jego pozostawała praca naukowo-
badawcza na poziomie uniwersyteckim. „Jeżeli jej fakultet teologiczny nie
uprawia — podnosił ks. J. Fijałek — przestaje być warsztatem i przybytkiem
pracy naukowej, a tym bardziej nie może się stać nasieniem seminarium
i rozsadnikiem ukwalifikowanych sił naukowych. A przede wszystkim nasz
Wydział być nim winien i na Polskę całą ma dźwżyć prymat naukowy
w teologii, jak go początkowo posiadał w pierwszym a złotym wieku swoje-
go istnienia” Dobór członków kolegium profesorów i docentów nie mógł
być przygodnym, ani narzuconym z jakiegokolwiek strony. „Z uniwersytecką
veniam legendi — podkreślał ks. J. Fijałek — winna iść w parze niewłacza-
jąca jej biskupia *licentia docendi*, która rozeznaje i wyrokuje *de vita et mori-
bus* kandydata wydziału teologicznego, o *scientia* zaś jego osądza władza bis-
kupia nie uprzednio ani samoistnie, lecz wspólnie z kolegium uniwersyteckim
profesorów” Jedynie zgodność obydwóch stron w rozumieniu i doborze śro-
dków w celu zaradzenia potrzebom współczesnego życia umysłowego, religij-
nego, społecznego i narodowego mogła stworzyć rękojmię pomyślnego roz-
woju nauk teologicznych na Wydziale.

Przewodnia rola w pracy nad odrodzeniem religijno-moralnym i rozwo-
jem umysłowym wyzwolonego z niewoli narodu przypadła Uniwer-
sytetowi Jagiellońskiemu. Fakultet Teologiczny winien przygotować do
tych zadań duchowe siły naukowe „w naszej szkole, pod naszym okiem
i naszą ręką uformowane i tutaj promowane” Wydział nie mógł tej wiel-
kiej pracy dokonać sam bez czynnej pomocy i współdziałania ze strony
przełożonych kościelnych. Dlatego kolegium profesorów, przedstawiając
bpowi A. Sapieże „chroniczny” brak docentów, wskazywało nieodzowną po-
trzebę umożliwienia dalszych studiów na wydziale, wybranym, uzdolnionym,
nowo wyświęconym księżom, przynajmniej do czasu ich promocji doktor-
skiej. Na studia te zaproponowano księży: Mariana Salwę (historia Kościo-
ła), Andrzeja Rokosza (prawo kanoniczne) i Józefa Winkowskiego (pedago-
gika).

Profesorowie postulowali, aby księża uzdolnieni do pracy naukowej, po
uzyskaniu doktoratu na UJ byli kierowani na specjalistyczne studia zagra-
niczne w ściśle określonym przedmiocie. Prosimi także biskupa, aby tzw. be-
neficia simplicia znajdujące się przy niektórych kościołach krakowskich (Ma-
riackim, św. Anny i św. Wojciecha) nadawano w pierwszym rzędzie kandy-
datom na docentów, którzy mając zapewnione dostateczne utrzymanie mog-

liby po spełnieniu swoich obowiązków duszpasterskich resztę czasu poświęcać pracy naukowej⁴¹.

Profesorowie wybrali spośród siebie delegację, w skład której weszli księży: A. Bystrzonowski, dziekan Wydziału, T. Gromnicki, senior kolegium profesorów i J. Korzonkiewicz, rektor Seminarium Duchownego. Delegacja dnia 5 kwietnia 1918 r. udała się do bpa A. Sapiehy i przedłożyła mu wymienione w memoriale potrzeby Wydziału⁴². Postulaty te niestety nie zostały zrealizowane.

Warto wspomnieć o ciekawej inicjatywie ks. Korzonkiewicza założenia instytutu, „w którym by kapłani, czy też sposobiący się do doktoratu, czy też po doktoracie aspirujący do kariery naukowej, nie obarczeni troską o chleb powszedni mogli przygotowywać prace habilitacyjne” Z projektem tym, niestety niezrealizowanym, wystąpił pod adresem konsystorza książęco-biskupiego w 1919 r.⁴³

Docenci niejednokrotnie byli zbyt obciążeni różnego rodzaju obowiązkami uniemożliwiającymi im niekiedy zupełnie pracę naukową. Z rozżaleniem pisał o tym w kwietniu 1918 r. ks. Korzonkiewicz do ks. Fijałka: „Ja, który się paliłem do roboty z piórem w rękę, muszę z goryczą w sercu wyznać, że nielitościwy los pióro to wytrącił mi z ręki i gdy patrzę na dotychczasową „spuściznę” swoją to widzę jedynie strzępy, *quos proiicit ventus a facie terrae*, jeżeli w ogóle jest na co patrzeć”⁴⁴.

HABILITACJE W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

W dwudziestoleciu międzywojennym na Wydziale Teologicznym UJ habilitowało się 16 księży. Docentury uzyskało wówczas czterech aktualnych pracowników naukowych fakultetu, zastępujący profesorów: W. Wicher i J. Salamucha, starszy asystent J. Krzemieniecki i lektor A. Bielenin.

Ks. Władysław Wicher, habilitowany w 1923 r. w zakresie teologii moralnej, otrzymał w 1929 r. nominację na profesora nadzwyczajnego, a w 1938 r. zwykłego tej dyscypliny w UJ. Dwukrotny dziekan Wydziału (1937/38, 1938/39), był także kanonikiem gremialnym krakowskiej kapituły katedralnej⁴⁵.

⁴¹ AUJ WT II 55: J. Filalek, *Rzecz o docentach teologii przedłożona na posiedzeniu nadzwyczajnym Wydziału [Teologicznego] 1 marca 1918 r.*

⁴² Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (BPANKr), rkps 5087: Notatki odręczne ks. J. Fijałka.

⁴³ AKMK Wydz. Teol. 1890—1928: ks. J. Korzonkiewicz do Książęco-Biskupiego Konsystorza, Kraków 21 III 1919.

⁴⁴ BPANKr rkps 4685 t. 6: ks. J. Korzonkiewicz do ks. J. Fijałkowskiego, Kraków 11 IV 1918; U. Perkowska, jw., s. 59—63.

⁴⁵ AUJ WT II 56: Min. WiO do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 16 V 1923; AKMK Pers A 1171: Tabela służbowa; J. Wichrowicz, *Ks. Władysław Wicher (1888—1969)*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” (STV) 10:1972 nr 2 s. 269—282.

Ks. Jan Salamucha, jedyny wśród ówczesnego duchowieństwa polskiego przedstawiciel logiki matematycznej, dopiero w 1936 r. uzyskał zatwierdzenie habilitacji z zakresu filozofii chrześcijańskiej, przeprowadzonej przez Radę Wydziału Teologicznego UJ w 1933 r. Nominację na profesora nadzwyczajnego tej uczelni otrzymał w 1938 r.⁴⁶

Ks. Jan Krzemieniecki habilitował się w 1926 r. w zakresie prawa kanonicznego. W tym samym roku został zastępcą profesora tej dyscypliny. W 1936 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego, a w 1945 r. zwyczajnego UJ. Był dwukrotnym dziekanem Wydziału (1945/46, 1946/47)⁴⁷

Ks. Alfons Bielenin w 1928 r. uzyskał *veniam legendi* w zakresie archeologii biblijnej i języków wschodnich. Przedmioty te wykładał w Uniwersytecie w latach 1923/24—1938/39. Był długoletnim katechetą (1913—1933) w Szkole Powszechnej im. J. Kochanowskiego w Krakowie⁴⁸.

Wydział Teologiczny UJ pośpieszył z pomocą założonemu w 1918 r. Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu w przygotowaniu kadry nauczającej. W latach 1920—1925 habilitowało się na Wydziale trzech aktualnych tamtejszych wykładowców. W 1920 r. *veniam legendi* z zakresu chrześcijańskich nauk społecznych uzyskał ks. Antoni Szymański, tamtejszy wykładowca polityki społecznej i historii katolicyzmu społecznego. Długoletni wybitny profesor polityki społecznej (od 1924 r.) był rektorem KUL w latach 1933—1942. Położył duże zasługi dla rozwoju tej uczelni⁴⁹

Ks. Stanisław Domińczak, wykładający w Lublinie logikę, został w 1924 r. habilitowany jako docent filozofii chrześcijańskiej z prawem wykładania w języku francuskim. Przedstawił bowiem rozprawę opublikowaną w tym języku w Louvain. Polskie ustawodawstwo akademickie wymagało, aby rozprawa habilitacyjna była wydrukowana w języku polskim lub w języku wykładowym przedmiotu. Ministerstwo WRiOP ze względu na bardzo wysokie koszty wydania tej rozprawy w języku polskim wyjątkowo zgodziło się zatwierdzić habilitację ks. S. Domińczaka, ale z prawem wykładania w języku francuskim. Kapłan ten w latach 1925—1927 wykładał w Uniwersytecie Wileńskim. Od 1928 r. zaś był duszpasterzem polonijnym w Paryżu⁵⁰.

⁴⁶ AAN Min. WRiOP 5512: ks. J. Salamucha, *Curriculum vitae*; AUJ II 619: Min. WRiOP do ks. J. Salamuchy, Warszawa 17 XI 1936; Prezydent Rzeczypospolitej do ks. J. Salamuchy, Warszawa 6 XII 1938 (odpisy).

⁴⁷ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydziału Teol. UJ, Warszawa 27 III 1926; S II 619: ks. J. Krzemieniecki, *Curriculum vitae*; F German, *Krzemieniecki Jan Władysław*, [w:] PSB t. 15 s. 517—518.

⁴⁸ AKMK Pers A 1104: ankieta personalna; AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 30 VI 1928; S II 619: Dziekan Wydz. Teol. UJ do Min. WRiOP, Kraków 16 VII 1937 (kopia).

⁴⁹ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 7 VII 1920; Z. Skrobicki, *Szymański Antoni*, [w:] SPTK t. 7 s. 264—265.

⁵⁰ AUJ WT II 56: Dziekanat Wydz. Teol. UJ do Min. WRiOP, Kraków 9 VII 1924 (bru-

Ks. Józef Kruszyński, zastępca profesora Pisma Św. na Wydziale Teologicznym KUL, późniejszy profesor i rektor (1925—1933) tej uczelni, został w 1925 r. docentem w zakresie studium biblijnego NT⁵¹.

Niecodziennym wydarzeniem na Wydziale była w 1938 r. habilitacja w zakresie filozofii chrześcijańskiej o. Józefa (Innocentego) Marii Bocheńskiego OP, profesora nadzwyczajnego tej dyscypliny w Papieskim Międzynarodowym Instytucie „Angelicum” w Rzymie. Później był profesorem filozofii współczesnej w uniwersytecie we Fryburgu szwajcarskim. W latach 1963—1964 piastował tam także godność rektora tej uczelni⁵².

Docentami UJ zostało w tym okresie sześciu wykładowców seminariów duchownych. W 1929 r. habilitował się w zakresie historii Kościoła w Polsce były asystent Wydziału ks. Tadeusz Glemma, wykładowca historii Kościoła, patrologii i historii sztuki sakralnej w Seminarium Duchownym w Pelplinie. W 1930 r. po odejściu ks. Fijałka na emeryturę objął wykłady historii Kościoła w Polsce na Wydziale Teologicznym UJ. W 1932 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w 1945 r. zwyczajnym. Był dziekanem Wydziału (1945)⁵³.

Ks. Kazimierz Kowalski, wykładowca filozofii i etyki społecznej w Seminarium Duchownym w Poznaniu, a następnie w Gnieźnie, został w 1930 r. habilitowany jako docent filozofii chrześcijańskiej. W latach 1946—1972 był biskupem chełmińskim⁵⁴.

W 1930 r. w zakresie filozofii chrześcijańskiej habilitował się także ks. Józef Pastuszka, wykładowca filozofii w Seminarium Duchownym w Sandomierzu. W dniu 3 listopada 1933 r. uzyskał przeniesienie swego prawa wykładania na Wydział Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego (UW). Został tam zastępcą profesora (1930—1934). W 1934 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego KUL, a w 1945 r. zwyczajnego. Wielokrotnie był tam dziekanem Wydziału Nauk Humanistycznych (1938/39, 1945/46) i Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej (1946—1952)⁵⁵.

lion); Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 14 VIII 1924; C. Falkowski, *Domińczak Stanisław*, [w:] PSB t. 4 s. 320—321.

⁵¹ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 8 I 1925; S. Librowski, *Kruszyński Józef*, PSB t. 15 s. 442—443.

⁵² AUJ WT II 56: Dziekanat Wydz. Teol. UJ do Min. WRiOP, Kraków 8 VI 1938 (kopia); Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 12 VII 1938.

⁵³ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Rektoratu UJ, Warszawa 9 IX 1929; J. Mitkowski, *Glemma Tadeusz*, [w:] PSB t.8 s. 44—45.

⁵⁴ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Rektoratu UJ, Warszawa 16 I 1930; B. Zakrzewski, *Kowalski Kazimierz Józef*, [w:] SPTK t. 6 s. 166—167.

⁵⁵ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Rektoratu UJ, Warszawa 17 VI 1930; Dziekan Wydz. Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego do Dziekana Wydz. Teol. UJ, Warszawa 5 XII 1933; C. Strzeszewski, E. Leszczuk, *Kronika Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej 1946—1968*, [w:] *Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, pod red. M. Rechowicza, Lublin 1969, s. 192.

W 1933 r. w zakresie Pisma Św. ST i archeologii biblijnej habilitował się o. Atanazy Urban Fic OP wykładowca tych dyscyplin w dominikańskim Kolegium Filozoficzno-Teologicznym we Lwowie. W dniu 4 maja 1936 r. Rada Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Lwowskiego przeniosła z UJ do siebie jego *veniam legendi*⁵⁶.

Ks. Franciszek Śmidoda CM, wicerektor Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie, został w 1938 r. habilitowany jako docent historii Kościoła w Polsce. Wcześniej, bo w latach 1931—1935 wykładał historię Kościoła, patrologię i historię sztuki starochrześcijańskiej w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie⁵⁷

Ks. Julian Piskorz habilitował się w 1939 r. w zakresie teologii pastoralnej. Od 1938 r. był wykładowcą teologii pasterskiej i homiletyki w Instytucie Teologicznym w Tarnowie⁵⁸.

W gronie docentów Wydziału Teologicznego UJ znalazło się także dwóch katechetów szkół średnich. W 1924 r. docenturę w zakresie filozofii chrześcijańskiej uzyskał ks. Andrzej Krzesiński, katecheta i nauczyciel propedeutyki filozofii w Gimnazjum Sióstr Urszulanek w Krakowie. W latach 1925—1928 jako zastępca profesora wykładał filozofię na Wydziale Teologii Katolickiej UW. W okresie 1930/31—1938/39 (z przerwą w roku 1936/37) uczył także na Wydziale Teologicznym UJ⁵⁹

W dziedzinie teologii pastoralnej habilitował się w 1938 r. ks. Stanisław Huet, katecheta szkół średnich we Lwowie. Późniejszy profesor zwyczajny Wydziału Teologii Katolickiej UW i wikariusz generalny archidiecezji krakowskiej (1953 r.) był od 1954 r. profesorem teologii moralnej szczegółowej w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie⁶⁰.

W okresie galicyjskim Wydział krakowski swoimi docentami zasilął kadre fakultetu lwowskiego. Nie było natomiast ruchu w odwrotnym kierunku. W latach międzywojennych odbywał się on już w obydwie strony. Większy był jednak ruch ze Lwowa do Krakowa. Czterech docentów lwowskich przeniosło w owym czasie swoje prawo wykładania do UJ. Wśród nich było

⁵⁶ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 28 V 1936; *Wykaz imienny docentów według stanu z dnia 31 grudnia 1937*, Warszawa 1938, s. 9; Z. Mazur, *Fic Atanazy Urban*, [w:] SPTK t. 5 s. 368—369.

⁵⁷ AUJ WT II 56: ks. F. Śmidoda, *Życiorys*; Dziekanat Wydz. Teol. UJ do Min. WRiOP, Kraków 14 XI 1938; Min. WRiOP do ks. F. Śmidody, Warszawa 22 II 1938 (kopia); S. Janaczek, *Śmidoda Franciszek*, [w:] SPTK t. 7 s. 279.

⁵⁸ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do ks. J. Piskorza, Warszawa 31 VII 1939 (kopia); A. Nowak, *Piskorz Julian*, [w:] SPTK t. 6 s. 690—691.

⁵⁹ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Warszawa 16 VIII 1924; *Spisy wykładów Uniwersytetu Jagiellońskiego 1930/31—1938/39*; C. Lechicki, *Krzesiński Andrzej*, [w:] PSB t. 15 s. 532—533.

⁶⁰ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do ks. S. Hueta, Warszawa 12 VII 1938 (kopia); L. Grzebień, *Heut Stanisław*, [w:] SPTK t. 5 s. 555.

dwóch księży (T. Kruszyński, E. Król) już wcześniej związanych z Wydziałem krakowskim, którzy tylko ze względów personalnych habilitowali się we Lwowie. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (UJK) przodował zresztą liczbą przeprowadzonych u siebie habilitacji. W latach 1918/19—1932/33 fakultety krakowski i warszawski habilitowały po 13 księży każdy. W tym samym okresie na wydziale lwowskim *veniam legendi* uzyskało 23 doktorów⁶¹.

W Uniwersytecie Lwowskim w 1922 r. habilitował się ks. Władysław Grzelak, wykładowca teologii fundamentalnej i patrystyki w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Podstawą habilitacji była rozprawa: *Nauka papieża Gelazego I o autorytecie Stolicy Apostolskiej* (Poznań 1922, ss. XI, 96). Ministerstwo WRiOP dopiero 16 maja 1923 r. zatwierdziło tę habilitację i przyznało ks. Grzelakowi *veniam legendi* w zakresie teologii fundamentalnej. Staraniem Wydziału krakowskiego to prawo wykładania zostało dnia 25 lutego 1924 r. przeniesione do UJ, w którym ks. Grzelak od 1 października 1923 r. był zastępcą profesora teologii fundamentalnej. W 1925 r. został profesorem nadzwyczajnym⁶².

Ks. Tadeusz Kruszyński, zastępca profesora na nowo otwartej przez Ministerstwo WRiOP w 1920 r. nadzwyczajnej katedrze sztuki kościelnej na Wydziale Teologicznym UJ, został habilitowany dnia 1 marca 1929 r. w fakultecie lwowskim jako docent historii sztuki kościelnej i liturgiki zabytkowej. Podstawą jego habilitacji były prace *Dzieje sztuki starochrześcijańskiej* (t. 1, Kraków 1913, ss. 320; t. 2, Wieliczka 1914, ss. LXXVIII, 461, 72), oraz: *Ornat i dalmatyki z Żywca i ich holandzkie pochodzenie* (Kraków 1927, ss. 159). Warto zaznaczyć, że habilitacja ta była już drugą w jego życiu, ponieważ w 1926 r. uzyskał *veniam legendi* w zakresie historii sztuki kościelnej na Wydziale Architektury Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, na którym wykładał aż do jego zamknięcia w 1928 r. Rada Wydziału Teologicznego UJ dokonała dnia 8 maja 1929 r. przeniesienia jego docentury z UJK do siebie⁶³.

Dnia 13 marca 1936 r. przeniesiono do Krakowa *veniam legendi* ks. Józefa Jelity z zakresu studium biblijnego ST uzyskane na fakultecie lwowskim

⁶¹ P. Stach, *Wydział Teologiczny w latach 1918—1933*, [w:] *Wydział Teologiczny UJK we Lwowie...*, s. 139—140; *Uniwersytet Warszawski w latach 1915/16—1934/35*, oprac. T. Mantuffel, Warszawa 1936 s. 63—66, 68—72.

⁶² AUJ S II 619: Min. WRiOP do Dziekanatu UJK, Warszawa 16 V 1923 (odpis); Dziekanat Wydz. Teol. UJK do Dziekanatu Wydz. Teol. UJ, Lwów 18 XII 1923; Min. WRiOP do ks. W. Grzelaka, Warszawa 30 IX 1925 (kopia); W. Grzelak, *Curriculum vitae*; M. Michalski, *Grzelak Władysław*, [w:] PSB t. 9 s. 98.

⁶³ AUJ WT II 56: Min. WRiOP do Dziekanatu Wydz. Teol. UJK, Warszawa 1 III 1929 (odpis); Dziekan Wydz. Teol. UJ do Min. WRiOP, Kraków 8 V 1929 (brulion); J. Kuś, *Ks. Tadeusz Kruszyński 1884—1959*, NP 47:1977 s. 244—248; A. Bochnak, *Kruszyński Tadeusz Albin*, [w:] PSB t. 15 s. 444—446.

dnia 18 kwietnia 1935 r. na podstawie rozprawy „*Starowschodni mit o bogu samobójcy a Pisma proroków*” („Przegląd Teologiczny” 15:1934 s. 24—52, 137—173). Ks. J. Jelito, referent i notariusz kurii diecezjalnej w Katowicach, objął w 1936 r. na Wydziale Teologicznym UJ wykłady z fonetyki i morfologii hebrajskiej⁶⁴.

Ks. Eugeniusz Król, katecheta krakowskich gimnazjów kupieckich, habilitował się na Wydziale lwowskim dnia 12 lipca 1938 r. na podstawie pracy: „*Ofiara Krzyżowa według Apostoła Narodów*” (Kraków 1937, ss. XV, 167), jako docent studium biblijnego NT. Rada Wydziału Teologicznego UJ dnia 12 października 1938 r. przeniosła jego *veniam legendi* do siebie⁶⁵.

TRUDNE LATA 1945—1954

Wydział Teologiczny wyszedłszy z ciemnej nocy okupacji zaraz po wycofaniu się Niemców przystąpił do reaktywowania normalnej działalności w nowej rzeczywistości politycznej państwa „demokracji ludowej”. W 1945 r. w zakresie studium biblijnego ST habilitował się ks. Stanisław Łach, wykładowca Pisma Św. w Instytucie Teologicznym w Tarnowie. Od 1952 r. wykładał na Wydziale Teologicznym KUL w charakterze zastępcy profesora. Tam w maju 1956 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego Pisma Św. ST, a w 1966 r. zwyczajnego. W latach 1957—1963 był dziekanem tamtejszego fakultetu teologicznego⁶⁶.

W 1945 r. *veniam legendi* uzyskali także dwaj pracownicy naukowi Wydziału. Ks. Ignacy Różycki, zastępca profesora teologii dogmatycznej, habilitował się w zakresie dogmatyki szczegółowej⁶⁷. Ks. Marian Michalski, do września 1939 r. zastępca profesora na katedrze historii dogmatów i patrologii, habilitował się w zakresie apologetyki i historii dogmatów. W 1945 r. rozpoczął wykłady w charakterze zastępcy profesora na katedrze teologii fundamentalnej Wydziału Teologicznego UJ⁶⁸. Te trzy habilitacje uzyskały zatwierdzenie Ministerstwa Oświaty w dniu 10 sierpnia 1945 r. W tym samym roku przeprowadzono na Wydziale przewód habilitacyjny ks. Aleksan-

⁶⁴ WT II 56: Dziekanat Wydz. Teol. UJK do Min. WRiOP, Lwów 15 XII 1934; Min. WRiOP do ks. J. Jelity, Warszawa 18 IV 1935 (kopie); Spis wykładów 1937/38; A. Klawek, *Złoty jubileusz kapłaństwa ks. prof. dr Józefa Jelity*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 17:1964 s. 316—318.

⁶⁵ AKMK Pers A 1205: tabela służbowa; AUJ S II 583: Dziekanat Wydz. Teol. do Rektoru UJ, Kraków 14 XI 1938.

⁶⁶ AUJ WT II 56: Min. Oświaty do ks. S. Łacha, Warszawa 10 VIII 1945 (kopia); S. Łach, *Kronika Wydziału Teologicznego 1944—1968*, [w:] *Księga Jubileuszowa...*, s. 150.

⁶⁷ AUJ WT II 56: Min. Oświaty do ks. I. Różyckiego, Warszawa 10 VIII 1945; T. Chmura, *Różycki Ignacy*, [w:] PSB t. 32 s. 519—521.

⁶⁸ AUJ WT II 56: Min. Oświaty do ks. M. Michalskiego, Warszawa 10 VIII 1945 (kopia).

dra Usowicza CM, wykładowcy filozofii w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie. Habilitacja ta uzyskała zatwierdzenie ministerialne w 1946 r. Była to ostatnia habilitacja zatwierdzona przez ministerstwo przed usunięciem fakultetu teologicznego z UJ⁶⁹

Ministerstwo Oświaty uznało jeszcze tylko przeniesienie *veniam legendi* ks. T. Długosza z Uniwersytetu Lwowskiego do Wszechnicy Jagiellońskiej w 1947 r. Ks. Teofil Długosz, zastępca profesora historii Kościoła powszechnego na Wydziale lwowskim, habilitował się tam dnia 31 lipca 1937 r. w zakresie historii Kościoła w Polsce. Podstawą habilitacji była monografia: *Biskupia visitatio liminum* (Lwów 1933, ss. 206, 2). Od wybuchu II wojny światowej wykładał historię Kościoła w Seminarium Duchownym archidiecezji lwowskiej obrz. łac. we Lwowie, a następnie w Kalwarii Zebrzydowskiej, dokąd przeniesiono ten zakład. W dniu 24 października 1947 r. Rada Wydziału Teologicznego UJ przeniosła ks. Długoszowi prawo wykładania ze Lwowa do Krakowa. W 1949 r. powołano go na zastępcę profesora historii Kościoła powszechnego na Wydziale Teologicznym UJ. Było to jedyne w latach powojennych przeniesienie *veniam legendi* z innego fakultetu teologicznego do UJ⁷⁰. Nad Wydziałem zaczęły się gromadzić ciemne chmury. Narastająca walka z Kościołem, zorganizowana programowa ateizacja i laicyzacja społeczeństwa nie tylko nie sprzyjały, lecz wręcz uniemożliwiały rozwój fakultetu. W tej atmosferze nie przybyło Wydziałowi ani jednego docenta, który by otrzymał zatwierdzenie ministerialne, chociaż nadal przeprowadzano przewody habilitacyjne. Władze państwowe jednak uparczywie odmawiały ich zatwierdzania. Nie mianowały także nowych profesorów. Wydział czuł się zagrożony w swoim istnieniu i skazany na likwidację. Ostatnim dziekanem Wydziału Teologicznego przed jego usunięciem z UJ był ks. T. Kruszyński. Urząd ten pełnił przez trzy lata (1951/52—1953/54)⁷¹.

W sierpniu 1954 r. decyzją Rady Ministrów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Wydział Teologiczny został usunięty z UJ wraz z Wydziałem Teologii Katolickiej UW wcielony do nowo utworzonej przez rząd Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie⁷². Docenci zostali awansowani z przeniesieniem do tej uczelni. Profesorami nadzwyczajnymi zostali tam wówczas księża: T. Długosz, T. Kruszyński, M. Michalski i J. Różycki. Na ATK wykładał także ks. W. Wicher. Ks. A. Usowicz nie przeszedł do Warszawy. Należy dodać, że profesorowie i docenci usuniętego z UJ fakultetu znaleźli się

⁶⁹ AUJ S III 246: Min. Oświaty do ks. A. Usowicza, Warszawa 10 IV 1946 (kopia).

⁷⁰ AUJ S III 246: Min. WRiOP do ks. T. Długosza, Warszawa 31 VII 1937; Dziekan Wydz. Teol. UJ do Min. Oświaty, Kraków 5 XI 1947 (kopie); *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za lata akademickie 1945/46—1955/56*, Kraków 1971, s. 97.

⁷¹ *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego...* 1945/46—1955/56, s. 56.

⁷² H. Wyczawski, *Ogólny zarys dziejów Akademii Teologii Katolickiej*, [w:] *XX lat Akademii Teologii Katolickiej*, red. H. Wyczawski, Warszawa 1976, s. 14—19.

także w kadrze naukowej działających w Krakowie diecezjalnych seminariów duchownych: częstochowskiego, krakowskiego i śląskiego, które zorganizowały u siebie własne studia filozoficzno-teologiczne. Uczyli również w seminariach zakonnych.

* * *

Od wprowadzenia w UJ instytucji docentów prywatnych aż do usunięcia z niego Wydziału Teologicznego habilitowało się na tym fakultecie 32 księży. Najwięcej habilitacji przeprowadzono w zakresie filozofii chrześcijańskiej (9). W dalszej kolejności znajdowały się: nauki biblijne (7), teologia moralna (4) i historia Kościoła (3). Pięciu docentów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Lwowskiego przeniósł swoje prawo wykładania na Wydział krakowski. Ogółem w latach 1867—1954 przez Wydział Teologiczny UJ przewinęło się zaledwie 37 docentów, którzy otrzymali zatwierdzenie ministerialne. W tej liczbie znajdowali się jednak wybitni uczeni (J.M. Bocheński OP, J. Fijałek, M. Michalski CM, I. Różycki, A. Szymański), którzy wnieśli znaczny wkład w rozwój polskiej filozofii i teologii.

**DOCENCI HABILITOWANI NA WYDZIALE TEOLOGICZNYM
UNIwersytetu Jagiellońskiego**
(układ chronologiczny według dat zatwierdzeń ministerialnych)

Lp.	Nazwisko, imię, rok urodzenia i śmierci	Data zatwierdzenia habilitacji	Tytuł rozprawy	Zakres habilitacji
1	2	3	4	5
1.	Drozdiewicz Jan (1812—1888)	24 X 1867	<i>De utilitate et necessitate legendi opera SS. Patrum</i>	patrystyka
2.	Lenkiewicz Zygmunt (1845—1913)	II 1880	<i>De votis</i>	teologia moralna
3.	Skrochowski Eustachy (1843—1895)	12 X 1889	<i>Sarkofag chrześcijański z IV wieku</i>	historia i es- tetyka liturgii chrześcijańskiej
4.	Bilczewski Józef (1860—1923)	26 VII 1890	<i>Archeologia chrześcijańska wobec historii Kościoła i dogmatu, Kraków 1890</i>	teologia fundamentalna

1	2	3	4	5
5.	Fijałek Jan (1864—1936)	22 IV 1894	<i>Życie i obyczaje kleru w Polsce średniowiecznej na tle ustawodawstwa synodalnego</i> , Kraków 1893	historia Kościoła
6.	Wądołny Czesław (1859—1925)	3 VII 1895	<i>O kłamstwie z dodaniem o dwuznacznikach i zastrzeżeniach myślnych</i> , Kraków 1894	teologia moralna
7.	Gabryl Franciszek (1860—1914)	11 II 1896	<i>Nieśmiertelność duszy ludzkiej w świetle rozumu i nowoczesnej nauki</i> , Kraków 1895	teologia fundamentalna i filozofia chrześcijańska
8.	Gołba Franciszek (1862—1944)	22 X 1902	<i>Sześć pieśni biblijnych</i> , Kraków 1900 (?)	egzegeza ST i język hebrajski
9.	Kaczmarczyk Józef (1871—1951)	4 VI 1903	<i>Ireneusz z Lugdunu a nasze Ewangelie. Studium krytyczne</i> , Kraków 1901	introdukcja biblijna NT
10.	Korzonkiewicz Jan (1877—1932)	30 IX 1911	<i>Jehosua. Studium biblijne o początkach narodu izraelskiego i zdobyciu Palestyny pod Jozuem</i> , Kraków 1909	studium biblijne ST
11.	Zegarliński Stanisław (1882—1918)	11 XII 1914	<i>Zagadnienia społeczno-moralne. Cz. 1: Prawo własności</i> , Kraków 1911; <i>Cz. 2: Źródła moralności</i> , Poznań 1914	teologia moralna
12.	Michalski Konstanty (1879—1947)	26 XI 1918	<i>Jan Buridanus i jego wpływ na filozofię scholastyczną w Polsce</i>	filozofia chrześcijańska
13.	Szymański Antoni (1881—1942)	7 VII 1920	<i>Zagadnienie społeczne</i> , Włocławek 1916	chrześcijańskie nauki społeczne
14.	Wicher Władysław (1888—1969)	16 V 1923	<i>Niewolnictwo w nauce moralnej chrześcijaństwa</i> , Lwów 1922	teologia moralna
15.	Domińczak Stanisław (1880—1936)	14 VIII 1924	<i>Les jugements modaux chez Aristote et les scolastiques</i> , Louvain 1923	filozofia chrześcijańska

1	2	3	4	5
16.	Krzesiński Andrzej (1884—1964)	16 VIII 1924	<i>Rzeczywistość, poznanie i prawda w dziejach filozofii</i> , Kraków 1925	filozofia chrześcijańska
17.	Kruszyński Józef (1877—1953)	8 I 1925	<i>Wstęp szczegółowy do Ksiąg Świętych Nowego Testamentu</i> , Włocławek 1916	studium biblijne NT
18.	Krzemieniecki Jan (1887—1956)	27 III 1926	<i>Procedura administracyjna w Kodeksie prawa kanonicznego (kan. 2142—2194)</i> , Kraków 1925	prawo kanoniczne
19.	Bielenin Alfons (1885—1965)	30 VI 1928	<i>Zakwestionowane lekcje księgi trenów w tekście hebrajskim w stosunku do starożytnych tłumaczeń</i> , Kraków 1926	archeologia biblijna i języki wschodnie
20.	Glemma Tadeusz (1895—1958)	9 IX 1929	<i>Stany Pruskie i biskup chełmiński Piotr Kostka wobec drugiego bezkrólewia</i> , Kraków 1928	historia Kościoła w Polsce
21.	Kowalski Kazimierz (1896—1972)	16 I 1930	<i>Filozofia Augusta hr. Cieszkowskiego w świetle zasad filozofii św. Tomasza z Akwinu</i> , Kraków 1929	filozofia chrześcijańska
22.	Pastuszka Józef (1897—1989)	17 VI 1930	<i>Nieśmiertelność duszy ludzkiej u św. Augustyna</i> , Lublin 1930	filozofia chrześcijańska
23.	Fic Atanazy (1901—1945)	30 X 1933	<i>Syjon miasto Dawidowe w świetle tekstów i wykopalisk</i> , Lwów 1933	studium biblijne i archeologia biblijna
24.	Salamucha Jan (1903—1944)	17 XI 1936	<i>Pojęcie dedukcji u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu</i> , Warszawa 1930	filozofia chrześcijańska
25.	Śmidoda Franciszek (1902—1944)	22 II 1938	<i>Ks. Gabriel Piotr Baudouin i jego dzieło w latach 1732—1768</i> , Warszawa 1938	historia Kościoła w Polsce
26.	Huet Stanisław (1904—1961)	12 VII 1938	<i>Psychoanaliza a sakrament pokuty</i> , Warszawa 1938	teologia pastoralna

1	2	3	4	5
27.	Bocheński Józef Innocenty OP (1902)	12 VII 1938	<i>Z historii logiki zdań modalnych</i> , Lwów 1938	filozofia chrześcijańska
28.	Piskorz Julian (1891—1954)	31 VII 1939	<i>Wiara parafian. Studium duszpasterskie</i> , Tarnów 1939	teologia pastoralna
29.	Łach Stanisław (1906—1983)	10 VIII 1945	<i>Dekalog, ustalenie i wyjaśnienie jego tekstu</i>	studium biblijne Starego Testamentu
30.	Michalski Marian (1900—1987)	10 VIII 1945	<i>Problem autorstwa tzw. „Ambrozjastra” w świetle jego nauki chrystologicznej</i> , Kraków 1948	apologetyka z historią dogmatów
31.	Różycki Ignacy (1911—1983)	10 VIII 1945	<i>Doctrina Petri Abelardi de Trinitate</i> , vol. II: <i>De Mysterio SS. Trinitatis</i> , Poznań 1939	dogmatyka szczegółowa
32.	Usowicz Aleksander (1912)	10 IV 1946	<i>Tomistyczna sublimacja uczuć w świetle nowożytnej psychologii</i> , Kraków 1946	filozofia chrześcijańska

Źródła: AUJ WT II 56: Akta habilitacyjne; S III 246: Akta personalne; Wykaz imienny docentów według stanu z dnia 31 grudnia 1937 r., Warszawa 1938, s. 3, 9, 13; K. Michalewska, *Habilitacje*, s. 98—99; *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego od r. 1864 do r. 1887*, Kraków 1887, s. 46, 48, 109; *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za lata akademickie 1945/1946—1955/1956*, Kraków 1971, s. 96—97.

DIE DOZENTEN DER THEOLOGISCHEN FAKULTÄT AN DER JAGIELLONEN-UNIVERSITÄT KRAKAU

Zusammenfassung

Die Institution der Privatdozenten hat sich auf den deutschen Universitäten am Anfang des 19. Jahrhunderts entwickelt. In den Staaten der österreichischen Monarchie hat sie als erster der Minister für Kultus und Unterricht Leon Thun im Jahre 1848 eingesetzt. Um einen Titel des Dozenten zu gewinnen, mußte der Kandidat den Dokortitel haben, eine schriftliche Arbeit vorlegen, ein Prüfaxamen vor den Professorenkollegium ablegen und einen Vortrag vor ihnen halten. Den positiv Erprobten mußte das Ministerium für Kultus und Unterricht beglaubigen.

Die Stellen der Privatdozenten in den österreichischen wie auch in den deutschen Universitäten blieben unbezahlt. Die ersten Dozenten an der Jagiellonen-Universität wurden erst im Jahre 1862 ernannt. Bis zu dieser Zeit hat das Ministerium die Annahme der in Krakau durchgeführten Habilitationen abgelehnt. Die Änderung der Stellungnahme durch Wien führte erst eine aktive Sorge des Rektors der Jagiellonen-Universität, Józef Dietl im Jahre 1861. Der erste Privatdozent an der Jagiellonen-Universität wurde Fryderyk Zoll im Bereiche des römischen Rechtes (1862). An der theologischen Fakultät blieb als erster Dozent Jan Drożdżewicz, welcher im Jahre 1867 das *veniam legendi* im Bereiche der Patristik gewann. In den Jahren 1867—1918 erwarben an der theologischen Fakultät der Jagiellonen-Universität nur 12 Priester den Dozententitel. Die Fakultät strebte die Zahl der Habilitationen zu vergrößern. Im Jahre 1918 hat Jan Fijałek zu diesem Problem ein langes Memorandum unter dem Titel: *Rzecz o docentach teologii* bearbeitet, in welchem er günstige Arbeitsmöglichkeiten für die Kandidaten auf Dozenten verlangte. In den Jahren 1918—1939 wurden an der theologischen Fakultät Jagiellonen-Universität 16 Habilitationen der Priester durchgeführt. Das *veniam legendi* bekamen nicht nur die Adjunkten der Universitäten, aber auch die aktuellen Vortragsführenden aus den Priesterseminarien, wie auch die Katecheten der Mittelschulen. Nach dem 1945 haben die Staatsbehörden nur 4 Habilitationen anerkannt. Seit dem Jahre 1946 wurde kein Dozent mehr ernannt, obwohl die Habilitationsverfahren durchgeführt wurden. Im Jahre 1954 haben die Staatsbehörden die theologische Fakultät aus der Jagiellonen-Universität ausgeschlossen. Im Allgemeinen in der Zeit von 1867 bis 1954 wurden an der theologischen Fakultät der Jagiellonen-Universität 32 Dozentverfahren durch das Ministerium anerkannt. Unter ihnen waren doch berühmte Wissenschaftler (Jan Fijałek, Franciszek Gabryl, Konstanty Michalski, Antoni Szymański), die einen großen Einsatz in die Philosophie, wie auch in die Theologie beigelegt haben.